

İnterseks

Yasemin Bahar, 2021

* Sunum bireysel olarak hazırlanmış olup herhangi bir kurumu yansıtmamaktadır

* Sunum sözlü bir sunuma ek araç hazırlandığı için slaytların tek başına anlam kaybetmesi/değiştirmesi mümkündür.

İnterseks Olmak Nedir, Ne Değildir?

Çizim: Aslı Alpar

İnterseks Yelpazesi

- Kromozomlar, genital organlar ve/veya hormonal yapı bakımından katı bir şekilde erkek veya kadın cinsiyetlerine uymayan bireyler için **İnterseks** kavram kullanılır.
- Doğal bir yelpaze, bir çeşitlilik.
- Sakatlık, hastalık veya bozukluk değil.
- Farklı yaşlarda görünür hale gelebilir veya öğrenilebilir.

Interseks Yelpazesi

- 17-beta-hydroxysteroid dehydrogenase deficiency
- 5-alpha reductase deficiency
- Androgen Insensitivity Syndrome - AIS
- Ambiguous genitalia
- Aphallia
- Clitoromegaly
- Congenital Adrenal Hyperplasia - CAH
- Cryptorchidism
- Endocrine-disrupting chemicals
- Gonadal dysgenesis, partial or complete
- Hypospadias
- Iatrogenic
- Idiopathic
- Kallmann syndrome
- Klinefelter Syndrome
- Late Onset Adrenal Hyperplasia - LOAH
- Micropenis
- Mild Androgen Insensitivity Syndrome - MAIS
- Mosaicism involving sex chromosomes
- MRKH - Müllerian agenesis; vaginal agenesis; congenital absence of vagina
- Not XX and not XY
- Ovotestis, formerly called “true hermaphroditism”
- Partial Androgen Insensitivity Syndrome - PAIS
- Progestin-induced virilization
- Swyer syndrome
- Turner syndrome
- XXY

Ne Kadar Yaygın?

Bilemiyoruz

- Gizlilik
- Erken cerrahi ve tıbbi müdahale
- Sabit bir tanımın eksikliği

Araştırmalar Ne Diyor?

- Nüfusun 1.7%'si
- Nüfusun 1.9%'u

Kafa Karıştıran “Cinsiyet” Meselesi

Hermafrodit?

- ▶ «Eksiksiz ve işlevsel eril ve dişi üreme organları.»
- ▶ İnsanlarda mümkün değil.

Cinsiyet Gelişim Bozukluğu?

- ▶ Yanlış bir terim.
- ▶ «Cinsiyet Gelişim Farklılıkları»

Trans?

- ▶ Cinsiyet kimliği kendisine atanan cinsiyetten farklı olan kişiler için şemsiye bir terim.
- ▶ Bir kişi hem trans hem interseks olabilse de interseks $\neq$ trans!

Kafa Karıştırıran “Cinsiyet” Meselesi

Üçüncü cinsiyet mi?

Bir test yapıp seçsek?

- ▶ Cinsiyet bin yayla.
- ▶ Tıp bebeklerin “gerçek cinsiyetini” belirleyemez.
- ▶ Cinsiyet = beyan.
- ▶ Cinsiyet $\neq$ yönelim.
- ▶ İnterseks $\neq$ ilişkilennememe.
- ▶ İnterseks ? üreme.

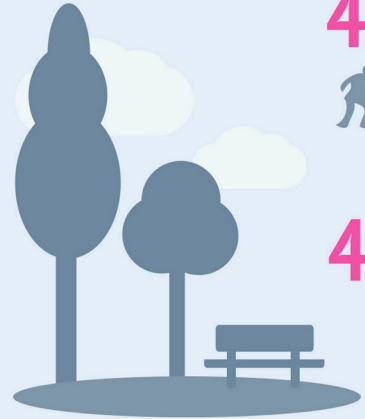

Hak ihlalleri

INTERSEX PEOPLE FACE PHYSICAL VIOLENCE & HARASSMENT

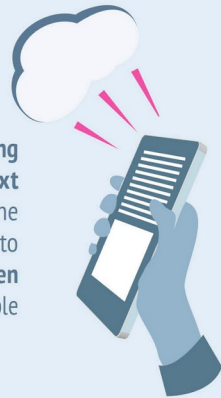

42% Among all LGBTI respondents, **trans (48%) and intersex (42%)** experienced the highest rates of harassment for being LGBTI in the year before the survey.

41% Across the EU, intersex respondents indicate the highest rate (41%) of often or always avoiding certain locations.

28% of intersex people experienced receiving offensive or threatening emails or text messages (SMS) six or more times, in the past 12 months before the survey due to being LGBTI. Even **39%** of those between **15-17 years** old! And 27% of intersex people experienced this at least once.

*Intersex?
Discrimination?
Intersexphobia?*

Learn more here

Source: ©European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) LGBTI Survey Data Explorer & EU-LGBTI II (2019) Survey Report "A long way to go for LGBTI equality" COM(2019) 251 final EN 10 AUGUST 2019/2019/1747 10.04.2020 04:00

oieurope.org intervisibility.eu

Intersex individuals are born with sex characteristics that do not fit the typical definition of male or female. This can become apparent at birth or later in life.

Reasons for Discrimination for being intersex can be based on gender expression, stature or other bodily appearances of an individual not conforming with the female or male norm.

Intersexphobia (or Interphobia) is when discrimination is based on intersex traits of a person. In sports this can lead to exclusion, ridicule & discrimination of intersex athletes.

INTERSEX PEOPLE FACE PHYSICAL VIOLENCE & HARASSMENT

22% of intersex respondents experienced a physical and/or sexual attack for being LGBTI, in the five years before the survey, being the most affected among LGBTI people.

38%

of intersex people at least once experienced violent in-person threats due to being LGBTI in the past 12 months before the survey, and 27% even six or more times.

*Intersex?
Discrimination?
Intersexphobia?*

Learn more here

Source: ©European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) LGBTI Survey Data Explorer & EU-LGBTI II (2019) Survey Report "A long way to go for LGBTI equality" COM(2019) 251 final EN 10 AUGUST 2019/2019/1747 10.04.2020 04:00

oieurope.org intervisibility.eu

Intersex individuals are born with sex characteristics that do not fit the typical definition of male or female. This can become apparent at birth or later in life.

Reasons for Discrimination for being intersex can be based on gender expression, stature or other bodily appearances of an individual not conforming with the female or male norm.

Intersexphobia (or Interphobia) is when discrimination is based on intersex traits of a person. In sports this can lead to exclusion, ridicule & discrimination of intersex athletes.

The Data displayed here is based on the European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) LGBTI Survey Data Explorer & EU-LGBTI II (2019) Survey Report "A long way to go for LGBTI equality" Published on May 14th 2020

INTERSEX PEOPLE FACE MEDICAL INTERVENTIONS *WITHOUT FULL CONSENT!*

62%

of intersex survey respondents that were subjected to surgery say they did not provide – and were not asked for – their own or their parents' fully informed consent before their first surgical intervention to modify their sex characteristics.
– FRA EU LGBTI II Report

49%

Almost half of those intersex respondents say that fully informed consent was not provided for hormonal treatment, or for any other type of medical treatment.
– FRA EU LGBTI II Report

Medical interventions *without* personal, prior, persistent & fully informed consent are a *violation* of bodily integrity and self-determination and of *human rights*

62% 49%

Ruh Sağlığı Desteği

- İnterseksler daha sık ruh sağlığı bozuklukları tanısı alıyor.
- İnterseksler ruh sağlığı hizmetlerine daha az erişebiliyor.
- Ruh sağlığı kurum ve çalışanları ayrımcı tutum ve bilgilere sahip oluyor.

Tıbbi Müdahale Gerekli mi?

- ▶ Gereklilik?
- ▶ Aciliyet?
- ▶ Belirsizlikler
- ▶ Fiziksel riskler
 - ▶ Hayati risk (genel anestezi)
 - ▶ Cinsel işlev bozuklukları
 - ▶ Olumsuz psikolojik sonuçlar
 - ▶ «Bireyin kendisinin önceden, tüm bilgilere sahip bir şekilde, istekli ve kesin onayı olmadan yapılan hayati olarak gerekli olmayan tıbbi müdahaleler beden bütünlüğü ve kendi kaderini tayin hakkının (otonomi) ihlali; dolayısıyla insan hakları ihlalidir»

Acil Müdahale Gerektiren Durumlar

Konjenital Adrenal Hiperplazi (KAH/CAH)

- ▶ Kortizol sentezi bozular.
- ▶ Böbrek üstü bezinin (adrenal bezin) korteks tabakasında kalınlaşma oluşur
- ▶ Tuz kaybı görülebilir. Bu durumda tehlike oluşur.

Kapalı İdrar Yolu

- ▶ İdrar dışarı atılamaz.
- ▶ Zehirlenme önlenmelidir.

Acil Müdahalenin Gerekli Olmadığı Durumlar

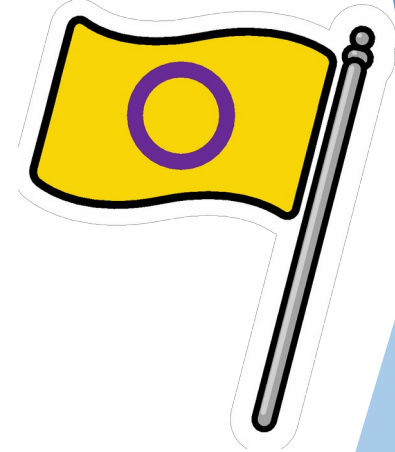
Gonadal Dokunun Çıkartılması

- ▶ Kanser olasılığını önlemek sebebi gösteriliyor.
- ▶ Çok az araştırma var ve kanıtlanmış bir risk yok.
- ▶ “Meme kanseri riski doktorların tüm kadınlara standart olarak memelerinin alınmasını tavsiye etmelerini gerektirmez”.
- ▶ Düzenli kontrol ve testislerin indirilmesi vb. yöntemlerle de risk azaltılabilir.

Acil Müdahalenin Gerekli Olmadığı Durumlar

Genital Ameliyatlar

- ▶ Belirtilen sebepler:
 - ▶ Topluma daha iyi uyum sağlaması
 - ▶ Kadın ya da erkek olarak yetişmesi
 - ▶ Aile kurması ve üremesi
- ▶ «Normalleştirme» isteğinin kişi çıkarının önüne geçmesi
- ▶ Bedensel bütünlük ihlali
- ▶ Kendi kaderini tayin hakkının alınması

Payımıza Düşenler

Yasemin Bahar

Tıbbi Alanda Öneriler

Aydınlatılmış Ebeveyn Onam Formu

- ▶ Ebeveynlere eksiksiz, doğru, ayrımcı olmayan bilgilerin verilmesi.
- ▶ Risklerin ve erteleme seçeneğinin açıkça belirtilmesi.
- ▶ Ebeveynlerin yazılı onayının zorunlu kılınması.
- ▶ Yeterli karar verme süresi tanınması.
- ▶ Bu formların standardize bir sağlama oturması ve geliştirilmeye devam etmesi.
- ▶ (+): Ebeveynlerden kozmetik olduğu söylenmeden baskıyla onay alınması engelleniyor.
- ▶ (-): Ebeveynler fazla korumacı/baskıcı olabiliyor ve çocuğun yararı yerine toplumsal cinsiyet normlarına göre kara verebiliyor.
- ▶ (-): Karar yine özneye kalmamış oluyor.

Mahkeme Kararı / Etik Komitesi Onayı

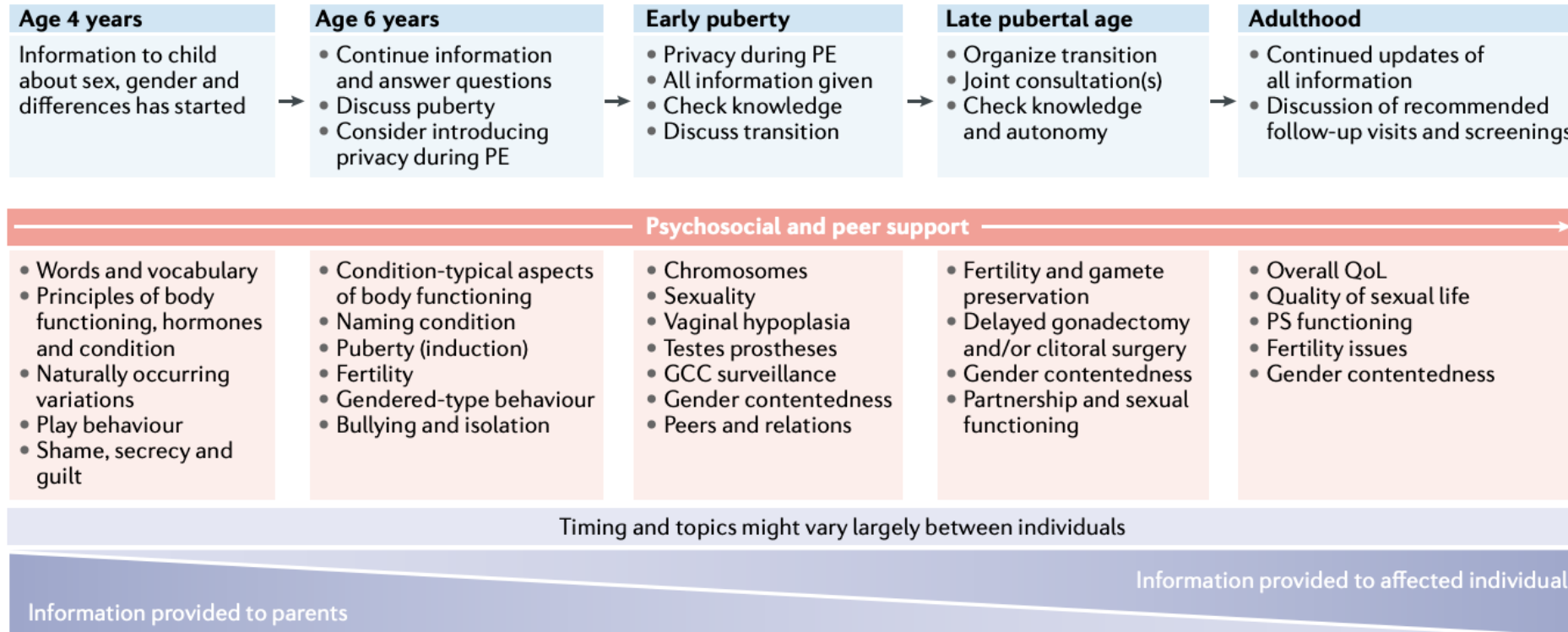
- ▶ Hukuk, sağlık ve sosyal hizmet çalışanlarından da oluşan bir komite.
 - ▶ Pediatrik endokrinoloji, medikal biyoloji, psikiyatri, cerrahi vb.
- ▶ Hedef bireylerin yararını önceleyecek bir sistem.
- ▶ (+): Çoklu bakış açısı alınarak sadece ebeveynlerin ve bireysel doktorların karar vermesi engelleniyor.
- ▶ (-): İlgili alışanlar da toplumsal cinsiyet normlarından etkilenen kişiler.
- ▶ (-): Karar yine özneye kalmamış oluyor.

Müdahelelerin Ertelenmesi

- ▶ Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü'nün önerisi.
- ▶ Geri dönüşü olmayan ve yaşamsal olduğundan emin olmadığımız tıbbi müdahaleler kişinin kendisi karar verme sürecine etkin bir şekilde dahil olup onay verebilecek yaşa (13-15) gelinceye kadar ertelenirse:
 - ▶ Beden bütünlüğü ihlalleri ve travmatik tecrübeler eleniyor.
 - ▶ Kişi zorla bir cinsiyet kalıbına sokulmuyor.
 - ▶ Kişi kaderini tayin hakkına sahip oluyor.
 - ▶ Fiziksel olarak da daha iyi sonuçlar alınıyor.
- ▶ Doktorların kozmetik cerrahi ve hormonal müdahaleleri gittikçe azalıyor, ancak bu bilinç kişi, kurum, kültür ve interseks varyasyonları arasında farklılık gösteriyor.
- ▶ Yine eksiksiz ve ayrımcı olmayan bilgi verilmesi şart.

Müdahalenin Ertelenmesi

İnterseksler Ne İstiyor?: Malta Deklarasyonu

- ▶ İnterseks kişilerin rıza dışı kısırlaştırılmasına,
- ▶ Preimplantasyon genetik tanı, doğum öncesi tarama ve tedaviye ve interseks fetüslerin seçici kürtajına,
- ▶ Kozmetik «normalleştirme» müdahalelerine,
- ▶ Tıbbi kılavuzlar, protokoller ve sınıflandırmalarda cinsiyet özelliklerindeki çeşitliliklerin patolojize edilmesine

SON VERİLMELİ!

İnterseksler Ne İstiyor?: Malta Deklarasyonu

- ▶ İnterseks kişilerin tıbbileştirilmesinin ve damgalanmasının önemli travma ve akıl sağlığı sorunlarına neden olduğu kabul edilmeli.
- ▶ İnterseks bireylere ve ailelerine eksiksiz, doğru, ayrımcı olmayan bilgiler verilmeli.
- ▶ İnterseks bireylerin tıbbi kayıtlarına ulaşma hakları engellenmemeli.
- ▶ Sağlık çalışanlarına intersekslere kaliteli hizmet sunacak eğitim verilmeli.
- ▶ İnterseks bireylere ve ailelerine kendi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda patalojize etmeyen, olumlayıcı ve otonom psiko-sosyal ve akran desteği sunulmalı.

Uygulamalar

- ▶ Onam Formu Düzenlemeleri
 - ▶ Kolombiya
- ▶ Kozmetik müdahalenin yasaklanması
 - ▶ Malta
 - ▶ Hindistan'ın Tamil Nadu Eyaleti
 - ▶ Portekiz
 - ▶ Uruguay
 - ▶ Arnavutluk
- ▶ Kozmetik müdahalede bulunan hastanelerden 440.000 Amerikan Doları ve 100.000 Euro tazminat alan interseks kişiler.
- ▶ Zorunlu kısırlaştırılmaya maruz bırakılan 600den fazla trans ve interseks kişiye İsveç hükümeti, 2.000den fazla kişiye de Hollanda hükümeti maddi tazminat verdi (kişi başı 22.500 ve 5.000 Euro)

Hukuki Boyutta Adımlar

İnterseksler Ne İstiyor?: Malta Deklarasyonu

- ▶ Cinsiyet veya cinsiyet sınıflandırmalarının, ilgili kişilerin talebi üzerine basit bir idari prosedürle değiştirilebilmesi sağlanmalı.
- ▶ Cinsiyet hiç kimse için doğum belgelerinde veya kimlik belgelerinde bir kategori olmamalı.
- ▶ İnterseks bireyler ayrımcılığa uğrayabilecek bir grup olarak hukuk önünde tanınmalı.
- ▶ Ayrımcılıkla mücadele mevzuatı oluşturulmalı.
- ▶ Evlenme ve aile kurma, spora katılım, eğitim, istihdam ve diğer alanlarda ayrımcılığa karşı koruma sağlanmalı.
- ▶ Geçmişte interseks kişilere verilen ıstırap ve adaletsizliğin yeterli kabulü sağlanmalı ve yeterli telafi, adalete erişim ve hakikate erişim hakkı sağlanmalı.
- ▶ İnterseks kişiler, aileleri ve çevreleri için destekleyici, güvenli ve onları kutlayan ortamlar yaratılmalı, bu ortamların yaratılması kolaylaştırılmalı.

Uygulamalar

- ▶ Ayrımcılıktan yasal korunma
 - ▶ Güney Afrika
 - ▶ Hindistan'ın Tamil Nadu Eyaleti
 - ▶ Pakistan
 - ▶ Avustralya
 - ▶ Arnavutluk
 - ▶ Bosna Hersek
 - ▶ Finlandiya
 - ▶ Yunanistan
 - ▶ İzlanda
 - ▶ Malta
 - ▶ Hollanda
 - ▶ Karadağ
 - ▶ Jersey Manş Adası
 - ▶ Almanya-

-: koşullu/eksikleri var

- ▶ Resmi belgelerde cinsiyet sınıflandırmasını değiştirebilme
 - ▶ Şili
 - ▶ Kolumbiya*
 - ▶ Uruguay
 - ▶ Arjantin*
 - ▶ Güney Amerika
 - ▶ Hindistan'ın Tamil Nadu Eyaleti
 - ▶ Pakistan
 - ▶ Belçika
 - ▶ Danimarka
 - ▶ İrlanda
 - ▶ İzlanda
 - ▶ Malta
 - ▶ Norveç
 - ▶ Portekiz
 - ▶ Almanya*

*:sadece kadın/erkek seçenekli

Toplumsal Boyutta Adımlar

Aileler Ne Yapabilir?

- ▶ Çocuğunuza cinsiyet atamadan yetiştirin!
- ▶ Çocuğunuzun cinsiyet kimlik, algı ve performansını sizin öngördüğünüzden farklı olabileceğini kabul edin!
- ▶ Çocuğunuza yapılacak zorunlu olmayan tıbbi müdahaleleri erteleyin! Acil kararlar almayın!
- ▶ Çocuğunuzun kendi bedeni ve kimliği hakkında özgürce kararlar vermesine imkan tanıyın.
- ▶ Çocuğunuzun kararlarını destekleyin!
- ▶ Toplumsal norm ve algılarınızı sorgulayın!
- ▶ Kendinizi bilgilendirin: Ayrımcı olmayan kaynaklara, (deneyim aktarmakta istekli olan) interseks bireylere ve ailelerine danışın!
- ▶ Diğer ebeveynleri ve çevrenizi interseksler ve hakları üzerine bilgilendirin.

Aileler Ne Yapabilir?

- ▶ Çocuğunuzdan ve (şiddet riski olmayan durumlarda) yakın çevrenizden interseks olduğunu saklamayın.
- ▶ Kendi karar verebileceğı dönemde çocuğunuzun kime açılıp açılmayacağına karar vermesine imkan tanıyın.
- ▶ Çocuğunuzu ayrımcı olmayan ve eksiksiz bir şekilde, yani ondan tıbbi geçmişini saklamadan, bilgilendirin. Bu bilgilendirmeye 4 yaşından itibaren başlayıp zaman içerisinde gelişimine uygun olarak tekrarlayın.
- ▶ Mümkünse çocuğunuz için ayrımcı olmayan sağlık çalışanları bulmaya özen gösterin ve ergenlikten itibaren çocuğunuzun kendi sağlık süreçlerini yönetmesine imkan tanıyın.
- ▶ Mümkünse çocuğunuza psiko-sosyal ve akran desteğı sistemleri seçenekleri sunun.
- ▶ Kendiniz için psiko-sosyal ve akran desteğı sistemlerini araştırın.

Eğitim Çalışanları Neler Yapabilir?

- ▶ Özellikle biyoloji ve cinsel sağlık vb. alan öğretmenleri ile rehberlik ve yönetim birimleri olarak kendinizi bilgilendirin.
- ▶ Öğrencilere ilgili derslerde ilkokuldan itibaren interseks varlığı ile ilgili ayrımcı olmayan bilgiler sunun. Cinsiyet, cinsel sağlık, üreme sağlığı, insanlarda üreme sistemi vb. ünitelerde interseksleri atlamayın.
- ▶ Öğrencilere kullandıkları isimleri ve hitap şekillerini/kişi zamirlerini sorun. Ardından sınıf arkadaşları ve ailelerinin yanında hangilerini kullandıklarını sorun.
- ▶ Gerekli değilse cinsiyetlerini ve sağlık geçmişlerini sormayın. Anlatmaları durumunda sorgulamadan onlara inanın.
- ▶ Öğrencilere okulda/sınıfta düzenleme gerektiren bir ihtiyaçları olup olmadığını sorun.
- ▶ Okul içerisinde interfobiye (ve diğer ayrımcı veya şiddet içeren davranışlara) sıfır tolerans olduğunu önceden hem öğrenci hem velilere en baştan bildirin. Bununla ilgili uygulamalar yerleştirip bu uygulamaları da bildirin.

Örgütler Neler Yapabilir?

- ▶ İnterseks farkındalığı alanında iç eğitimler düzenlemek.
- ▶ İnterseks farkındalık ve görünürlüğü artırıcı etkinlikler düzenlemek ve kaynaklar üretmek.
- ▶ İnterseks bireylerin ihtiyaçlarını belirlemek üzerine çalışmalar yürütmek ve çıktılara göre faaliyetler planlamak.
- ▶ Politika belgelerinde interseksleri dahil etmek, interfobiye karşı politikalar çizmek ve uygulanmalarını sağlamak.
- ▶ İnterseks aktivistlerle sadece interseks odaklı etkinlikler dışında da ortak çalışmalar yürütmek.
- ▶ Tüm genel LGBT+lere yönelik faaliyet ve hizmetlerde intersekslerin de varlığını düşünmek.

Herkes Ne Yapabilir?

- ▶ İnterseksleri dinleyin!
- ▶ İnterseks bireyler için güvenli alan yaratın!
- ▶ İnterseks aktivistlerini destekleyin!
- ▶ İnterseks farkındalığı ve görünürlüğü çalışmalarını destekleyin!
- ▶ İnterseks haklarıyla ilgili konuşun!
- ▶ İkili cinsiyet sistemi ve cinsiyetçiliğe karşı tutum sergileyin!
- ▶ İnterseks kapsayıcı dil kullanın!
- ▶ İnterseksleri sadece ikili cinsiyet sistemini çürütmek için bir piyon olarak kullanmayın!

Türkçe Kaynaklar

- ▶ **İnter Dayanışma Web Sitesi (özellikle «SSS» çevirisi)**
- ▶ **Kaos GL ve Belgin Günay İnterseks Dosyası**
- ▶ **İnterseks Bireylerin İnsan Haklarını Savunmak - Pembe Hayat**
- ▶ **İnterseks Aile Rehberi - LADEG+ & Avrupa İnterseks Ağı (OII Europe)**
- ▶ **İnterseks Çocuğunuzu Nasıl Destekleyebilirsiniz? - IGLYO & OII Europe**
- ▶ **LGBTİ'nin İ'si: İnterseksler Vardır - Kaos GL**
- ▶ **İnterseks Çocuklara Yönelik Tıbbi Müdahale Sorunu Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Beden - Hülya TÜRKER, Kaos GL Yayınları**

- ▶ **İnterseksler Anlatıyor - Kaos GL Podcast**
- ▶ **İnterseks Olmak Ne Demek? +90 Video**
- ▶ **LGBTİ'nin İ'si İntersekslere Sorular- Lambdaİstanbul Youtube Videoları**

İngilizce Kaynaklar

- ▶ **Malta Deklarasyonu**
- ▶ From 'Intersex'to 'DSD': Toward a Queer Disability Politics of Gender - Emi Koyama, Translating Identity Konferansı
- ▶ Medicalization of intersex and variations of sex characteristics: an analysis of the medical procedures through narratives of clinicians and intersex individuals in Turkey - Ceren Aydın
- ▶ Frequently Asked Questions - ISNA.org
- ▶ Caring for individuals with a difference of sex development - Martine Cools ve ark., Nature Dergisi
- ▶ Ensuring the Rights of Children with Variations of Sex Characteristics in Denmark And Germany - Amnesty International
- ▶ Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı İkinci LGBTİ+ Anketi
- ▶ Trans and intersex equality rights in Europe - a comparative analysis - European Commission

- ▶ **My Intersex Story - OII Europe, Kısa Video**
- ▶ Intersexion - Uzun Metraj Belgesel